

Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Het weerstandsvermogen is een maatstaf voor de mate waarin een gemeente in staat is om de gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid of de uitvoering daarvan in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit (hoeveel middelen zijn nodig om alle risico's op te kunnen vangen). Beide komen in deze paragraaf aan de orde zodat vervolgens een uitspraak kan worden gedaan over het weerstandsvermogen van de gemeente Dantumadiel.

De financiële positie en daarmee het weerstandsvermogen wordt toegelicht aan de hand van de financiële kengetallen die het BBV voorschrijft. Zij vormen een verbinding tussen de verschillende aspecten die raad en gedeputeerde staten in hun beoordeling van de financiële positie moeten betrekken om daar een verantwoord oordeel over te kunnen geven.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit geeft aan hoeveel middelen beschikbaar zijn om eventuele risico's op te kunnen vangen. Het is een optelsom van alle elementen uit de gemeentefinanciën die daadwerkelijk kunnen worden ingezet om niet- begrote kosten te kunnen dekken.

De beschikbare weerstandscapaciteit kan volgens het BBV bestaan uit:

- de reserves (voor zover vrij besteedbaar);
- de stille reserves (voor zover binnen één jaar verkoopbaar en voor zover verkoop de continuïteit van de uitvoering niet aantast);
- de onbenutte belastingcapaciteit (tenzij wettelijk beperkingen zijn opgelegd of in het collegeprogramma anders is afgesproken);
- nog niet ingevulde begrotingsruimte / nieuwe beleidsgelden;
- de post onvoorzien.

Bij het bepalen van de beschikbare weerstandscapaciteit rekent de gemeente Dantumadiel alleen met de vrij besteedbare algemene reserve. Redenen zijn dat de overige mogelijke onderdelen niet goed objectief zijn te meten of niet worden onderscheiden. Stille reserves worden per definitie niet gemeten. Wat de onbenutte belastingcapaciteit is hangt mede af van wat politiek haalbaar is. De begroting bevat geen posten voor niet ingevulde begrotingsruimte / nieuwe beleidsgelden en onvoorzien.

Benodigde weerstandscapaciteit

Voor de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit tellen alleen risico's die nog niet op andere wijze zijn afgedekt. De kans is erg klein dat alle aanwezige risico's zich daadwerkelijk voor zullen doen, dit allemaal tegelijkertijd gebeurt en alle risico's dan ook nog eens tot het maximaal mogelijke nadeel leiden. Vandaar dat in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit rekening wordt gehouden met een waarschijnlijkheidsfactor. Om de voor de weerstandscapaciteit relevante risico's goed in beeld te hebben vindt er regelmatig een risico-inventarisatie plaats. Het proces van risicomanagement bestaat bij de gemeente Dantumadiel uit de volgende onderdelen:

- Financiële risico's worden bijgehouden in een risicotabel waarvan de evaluatie en actualisatie vast onderdeel is van de planning- en control cyclus. Tweemaal per jaar wordt hierover gerapporteerd, te weten in de begroting en in de jaarrekening.
- Projectrisico's zijn een vast onderdeel van het standaard projectformat voor rapportages aan college en raad over grote projecten (> € 50.000) zoals aangegeven in het Handboek Projectmatig Werken.
- In overige college- en raadsvoorstellen (adviesnota's en raadsvoorstellen) worden financiële risico's indien van toepassing benoemd in het onderdeel 'inzet van middelen'.

De risicotabel van gemeente Dantumadiel ziet er als volgt uit:

Risicotabel gemeente Dantumadiel	Geschatte omvang mogelijke financiële tegenvaller	Kans	Beheersing	Financieel risico op te vangen via weerstandscapaciteit
Bedrijfsvoering				
Tijdelijk personeel	pm	pm	Monitoren en beheersen	pm
Ziekteverzuim	226.100	100%	Monitoren en beheersen	226.100
Zaaksysteem	pm	pm	Monitoren en beheersen	pm
ICT migratie	27.000	25%	Monitoren en beheersen	6.750
Garantstellingen	1.680.000	20%	Accepteren	336.000
Leningen	1.057.000	5%	Accepteren	52.850
Borgstellingen met WSW achtervang	21.109.000	2%	Accepteren	423.000
BCF	500.000	50%	Accepteren	250.000
BTW verruiming sportvrijstelling	pm	pm	Monitoren en beheersen	pm
Verbonden partijen				
Risico's verbonden partijen	2.847.000	5%	Monitoren en beheersen	142.350
Kapitaalgoederen				
Onderhoud bruggen walbeschoeiing	700.000	50%	Monitoren en beheersen	350.000
Wegbeheer	30.000	50%	Monitoren en beheersen	15.000
Plantenziekten	100.000	80%	Accepteren	80.000
Projecten				
Project Kansen in Kernen/Transferium Feanwâlden	680.000	50%	Monitoren en beheersen	341.500
Brede School Damwâld	12.000.000	10%	Monitoren en beheersen	1.200.000
Sociaal				
WMO	300.000	30%	Monitoren en beheersen	90.000
Jeugdwet	500.000	30%	Monitoren en beheersen	150.000
Stelpost				
Overige niet geïdentificeerde risico's				366.355
Totaal benodigde weerstandscapaciteit				4.029.905

Op basis van deze risicotabel bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit ruim € 4,0 miljoen. Dit betreft de benodigde omvang van de algemene reserve vrij besteedbaar. De belangrijkste risico's uit de risicotabel worden hierna toegelicht.

Bedrijfsvoering

Tijdelijk personeel

De organisatie van de nieuwe gemeente Noardeast-Fryslân zal zich de komende tijd vormen. Bij het uitvoeren van de taken van de nieuwe gemeente zal naar verwachting, evenals de afgelopen periode, een substantieel beroep gedaan moeten worden op tijdelijk personeel. Een risico hierbij is dat er onvoldoende budget is voor de inhuur van tijdelijk personeel. Als er tijdelijke medewerkers in dienst worden genomen past dat veelal binnen de bestaande formatiebudgetten maar dat lukt zeker niet als er moet worden ingehuurd bij detacheringbureaus wanneer er hoger gekwalificeerde of gespecialiseerde krachten nodig zijn. Binnen de GR DDFK-gemeenten konden de kosten van ingehuurd personeel grotendeels worden opgevangen binnen de personele begroting (en een deel binnen uitvoeringsbudgetten van de gemeenten). Dit was mogelijk doordat de GR het principe 'wat mag de organisatie maximaal kosten' hanteerde. Dit betekent dat er gebudgetteerd werd op basis van de maximale loonkosten per functie. Deze budgettaire 'speelruimte' is echter met ingang van 2019 volledig ingezet voor de effecten van de "Organisatie- en formatie-evaluatie" d.w.z. voor het herstellen van structurele wefffouten, herwaarderingen, de effecten van de 'besturings- en organisatiefilosofie' (BOF) en het inzetten van tijdelijke formatie (niet op basis van inhuurtarieven berekend). Dit betekent dat het risico op personele budgetoverschrijdingen als gevolg van inhuur voor de nieuwe gemeente aanmerkelijk hoger is dan in de afgelopen periode voor de GR. De omvang van het risico laat zich moeilijk inschatten aangezien van tevoren veelal niet duidelijk is of er voor het invullen van een vacature moet worden ingehuurd. De beheersingsmaatregelen die de organisatie neemt om dit risico zoveel mogelijk te beperken zijn gericht op integrale budgetsturing. Hier wordt door middel van o.a. managementrapportages en tussentijdse bestuursrapportages invulling aan gegeven.

Ziekteverzuim

In de begroting 2019 van Noardeast-Fryslân is, op basis van een norm van het A&O-fonds, een structureel budget opgenomen van ongeveer € 850.000 voor ziektevervanging. Het aandeel van Dantumadiel hierin bedraagt 26,6%, zijnde € 226.100. In het eerste jaar van de ambtelijke samenwerking tussen de gemeenten, 2017, is dit budget toereikend gebleken maar in 2018 is dit niet het geval. Het relatief hoge ziekteverzuim (boven de 5%) kent diverse oorzaken maar duidelijk is dat de fase waarin de organisatie zich momenteel bevindt hier een substantiële rol in speelt. De personele begroting (ambtelijk personeel) bedraagt in 2019 zo'n € 35 miljoen. Wanneer bij een gemiddeld ziekteverzuim-percentages van 5% er in alle gevallen vervangen zou moeten worden dan zou het beschikbare budget ad € 850.000 met ongeveer 100% worden overschreden waardoor wij dit volledig voor het aandeel van Dantumadiel opnemen in de risicoparagraaf.

Zaaksysteem

Na een periode van onzekerheid over de situatie rondom het Platform Digitaal Werken (PDW) is besloten om tijdelijk over te gaan op het systeem PlanPlus en intussen de voorbereidingen te treffen om vervolgens over te gaan op een geheel nieuw integraal zaaksysteem. Het behoeft geen verdere uitleg dat deze ontwikkelingen een aanzienlijke impact hebben op de organisatie. De risico's die in dit kader herkend worden hebben betrekking op het dagelijks werk aangezien de benodigde informatie niet direct toegankelijk is. Daarnaast lopen we het risico dat we niet voldoen aan wettelijke termijnen en verplichtingen (bijv. WOB) en de archiefwet. Dit probleem is in kaart gebracht in de notitie "Saken op Oarder". In deze notitie wordt duidelijk wat er aan middelen (mensen en geld) nodig is om de achterstanden in te lopen en wat de gevolgen van de PDW-problemen gaan kosten. De financiële dekking van dit programma is nog niet (geheel) geregeld.

ICT-migratie

Bij de ICT-migratie als gevolg van de ambtelijke fusie is op onderdelen herstelwerk nodig gebleken wat zich heeft vertaald in een uitzetting van het benodigde projectbudget. Dit is ook een risico voor de migratie in het kader van de bestuurlijke fusie. Voorgesteld wordt om rekening te houden met een risico van maximaal € 100.000 voor eventuele herstelwerkzaamheden. Het aandeel van Dantumadiel hierin bedraagt 26,6%.

Garantstellingen

De gemeente Dantumadiel staat rechtstreeks garant voor leningen aan de Stichting Thús Wonen (per 31 december 2017 € 1,68 miljoen). Het risico van deze garantstelling kan als gering worden aangemerkt omdat Thús Wonen er goed uitkomt in de recentste beschikbare financiële beoordeling (september 2016) door de Autoriteit Woningcorporaties van het Ministerie van Infrastructuur & Milieu (als opvolger van het Centraal Fonds Volkshuisvesting).

Leningen

Het gaat om startersleningen van € 1,06 miljoen onder NHG garantie, via het SVn (waarbij SVn voor elke aanvraag een inkomenstoets uitvoert en op basis daarvan een kredietadvies aan de gemeente geeft). De aan deze leningen verbonden risico's zijn zeer gering, gelet op de solide positie van het SVn, de NHG garantie en de SVn procedure voor het verkrijgen van een starterslening. Daarnaast gaat het om leningen aan de woningbouwcorporaties via het (SVn) ten behoeve van projecten in de volkshuisvesting.

Borgstellingen

Het waarborgfonds sociale woningbouw (WSW) neemt de betalingsverplichtingen voor een lening over wanneer een coöperatie de rente en aflossing op een door de WSW geborgde lening niet meer kan betalen. Alleen als de WSW deze betalingsverplichting niet uit de overige buffers in de zekerheidsstructuur kan voldoen, moeten het Rijk en de gemeenten bijspringen. Op grond van hun rol als achtervanger moeten zij in dat geval renteloze leningen aan WSW verstrekken. Het Rijk verstrekt 50% aan renteloze lening. De zogenaamde 'schade gemeenten' verstrekken samen een kwart van de renteloze leningen en daarnaast verstrekken alle gemeenten die achtervanger zijn van de WSW (incl. schadegemeenten) samen het resterende kwart van de renteloze leningen. Wij schatten de kans dat dit zich kan doen in op 2%.

BTW Compensatiefonds (BCF)

Tot en met 2018 is de ruimte onder het BCF-plafond, bij wijze van voorschot, onderdeel van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Met ingang van 2019 wordt in de circulaire voorafgaand aan het begrotingsjaar geen rekening meer gehouden met bevoorschotting via de algemene uitkering. Tot en met 2018 was de voorschotregeling, als onderdeel van de algemene uitkering, een structureel dekkingsmiddel in de (meerjaren)begroting. Deze gewijzigde systematiek leidt eenmalig tot een nadeel in de begroting. Op

advies van de provincie Fryslân hebben wij een voorschot van 50% opgenomen. Aangezien er nu ruimte onder het BCF-plafond geraamd wordt, schuilt hier een risico in, wat wij meenemen in de risicoparagraaf.

Verruiming btw-sportvrijstelling

Met ingang van 1 januari 2019 wordt de btw-sportvrijstelling verruimd. Daarmee wordt het gelegenheid geven tot sportbeoefening vrijgesteld van de heffing van btw en vervalt derhalve het recht op aftrek van voorbelasting. Dit betekent dat bijbehorende btw op kosten in het kader van gelegenheid geven tot sportbeoefening kostprijsverhogend zal worden. Dit kan bijvoorbeeld gaan om investeringen in sportaccommodaties en exploitatie van sportaccommodaties (afhankelijk van hoe de huidige situatie is vormgegeven). Gemeenten zullen gecompenseerd worden via de compensatieregeling Sport door een aanvraag in te dienen voor een specifieke uitkering. Op 20 juli 2018 is deze ministeriële regeling genaamd 'Regeling specifieke uitkering stimulering sport' gepubliceerd. Deze regeling heeft enkel betrekking op het btw nadeel voor gemeenten (er is namelijk een aparte regeling voor het btw nadeel voor verenigingen en stichtingen). De regeling voor gemeenten geldt voor vijf jaar en vervalt met ingang van 1 januari 2024. De specifieke uitkering bedraagt ten hoogste 17,5% (ten opzichte van 21% btw op de kosten) van het begrote bedrag voor de activiteiten van de aanvraag. Het uitkeringsplafond bedraagt landelijk € 152 miljoen voor het jaar 2019. Indien het totale voor uitkering geclaimde bedrag landelijk hoger is dan deze € 152 miljoen, dan zal de verdeling naar rato van de aangevraagde bedragen plaatsvinden. Dit betekent dat het percentage van 17,5% lager zal uitvallen indien het uitkeringsplafond bereikt wordt. Aangezien de regeling het btw-nadeel niet volledig compenseert zal er een (eenmalig) financieel nadeel ontstaan voor de gemeente Noardeast-Fryslân in 2019. De verruiming van de sportvrijstelling heeft tevens een nadelig effect op het algemene mengpercentage van de gemeente. De wijziging zorgt namelijk voor een stijging van het kostprijsverhogende deel van het algemene mengpercentage op de bedrijfsvoeringskosten. Dit effect zal ook meegenomen worden in de aanvragen voor de specifieke uitkering. In de jaren na 2019 zullen de budgetten structureel aangepast moeten worden. Beoogd wordt om in dit najaar de financiële consequenties in beeld te brengen. Zodra daar mee over is bekend zal dit worden gemeld via de tussentijdse rapportage.

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente zowel bestuurlijk als financieel een belang heeft. Aan verbonden partijen zijn meer dan de gebruikelijke financiële risico's verbonden indien sprake is van een minder grote grip op de bedrijfsvoering dan het geval is bij de eigen gemeentelijke organisatie. Verder is de juridische vorm van de verbonden partij van belang. Gaat het om een NV waarvan de gemeente aandeelhouder is dan is de gemeente niet aansprakelijk voor financiële tekorten van die NV. Is sprake van een Gemeenschappelijke Regeling (GR) dan is dat wel het geval. Hieruit volgt dat van materiële risico's voor onze gemeente sprake is ten aanzien van de Gemeenschappelijke Regelingen DDFK, NEF, Veiligheidsregio, FUMO en Welstandszorg Hus en Hiem. Onze gemeente kent een totaal budget in verband met deze verbonden partijen van circa € 2,8 miljoen. In de risicotabel is rekening een kans van 10% dat de bijdrage niet toereikend is.

Kapitaalgoederen

Onderhoud bruggen/walbeschoeiing

In de risicotabel is rekening gehouden met onvoorziene lasten van groot onderhoud bruggen en walbeschoeiing van € 700.000 met een kans van 50% dat deze zich voordoen.

Wegbeheer

Op basis van ervaring en gegevens van verzekeraars heeft de grootste categorie claims betrekking op het gemeentelijk wegbeheer. Een geringe oneffenheid in de openbare weg kan al leiden tot materiële schade (zaakschade) en tot immateriële schade (letselschade). Jaarlijks worden alle gemeentelijke wegen geïnspecteerd. Via de meldtelefoon van wijkbeheer kunnen burgers onveilige situaties en gebreken aan de openbare ruimte melden. Team Utfiering Iepenbiere Romte reageert op deze meldingen en herstelt deze of er wordt door middel van bebording gewezen op een onveilige of gevaarlijke situatie. Er is gerekend met een schade van € 30.000 waarvan een kans van 50%.

Plantenziekten

Regelmatig duiken er nieuwe plantenziekten op in ons land. Op dit moment hebben we in Dantumadiel vooral te maken met de Essentaksterfte. Het is echter onduidelijk hoe het ziektebeeld zal gaan verlopen en wat de exacte gevolgen zullen zijn van het bomenbestand en hoe de kosten zich zullen ontwikkelen. De verwachting bij de Essentaksterfte is dat mogelijk 80% van de Essen de komende 10 tot 15 jaar zullen

verdwijnen. In dit stadium worden bij deze bomen de onveilige situaties aangepakt door de bomen te rooien. De aanpak van de ziekte is dus niet gericht op bestrijding zoals bij de iepziekte maar op het beheersen van het risico van dode bomen en takken. Er is gerekend met een schade van € 100.000 met een kans van 80%.

Projecten

Project Kansen in Kernen/Transferium Feanwâlden

De gemeente Dantumadiel heeft op 6 september 2016 de gemeentelijke bijdrage –zoals vastgesteld in de basisafspraken- van € 6.888.000 via een brief bevestigd op expliciet verzoek van de provincie, inclusief een extra inspanning van € 788.000. Daarnaast heeft de gemeente een extra eigen budget van € 748.000 aanvullend beschikbaar gesteld voor de realisatie van het Transferium. Op het moment van schrijven staan we voor het besluit om uitvoering te geven aan het projectonderdeel Transferium en de aanbesteding daarvoor op te starten. Op grond van de meest recente raming en de prognoses van de resterende werkzaamheden in Damwâld en De Falom zijn we -mede in overleg met de provincie Fryslân- aan het kijken of we de resterende werkzaamheden binnen begroting (inclusief te ontvangen subsidies) en de daarbij opgelegde taakstellingen en op te lossen tekort van € 683.000 kunnen uitvoeren. We schatten het risico daarbij op kostenoverschrijdingen op 50% van deze taakstellingen, te weten € 341.500.

Campus Damwâld

Het project Campus Damwâld is inmiddels van start gegaan. De geraamde kosten c.q. de afgesloten lening bedraagt € 12 miljoen. Voorzichtigheidshalve nemen wij 10% mee voor risico's gedurende de bouw die niet voorzien zijn.

Sociaal

WMO/Jeugd

De voorzieningen Wmo en Jeugd moeten worden geleverd, ook als het budget voor het betreffende jaar niet toereikend is. Voor de open einde regelingen die zijn opgenomen in de risicotabel is uitgegaan van een mogelijke overschrijding van de budgetten met een omvang van 10% die ten laste komt van de gemeente.

BUIG

Personen die recht hebben op een uitkering voor inkomensvoorzieningen dienen deze te ontvangen, ongeacht of het budget toereikend is. Aangezien er een verwacht tekort op de BUIG is en de gemeente zelf garant moet staan voor het eigen risicoaandeel is dit tekort verwerkt in de begroting 2019-2022 en is deze post niet meer opgenomen als risico in de risicoparaagraaf.

Stelpost

Stelpost niet benoemde risico's

In deze paragraaf willen we zo volledig mogelijk zijn waar het gaat om het beschrijven van de risico's. We kunnen echter risico's over het hoofd hebben gezien en stellen voor daar een buffer voor aan te houden van 10% van de totale omvang van de noodzakelijke weerstandscapaciteit.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft weer in hoeverre de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de geïntariseerde risico's (= benodigde weerstandscapaciteit) te kunnen afdekken, oftewel de mate waarin de gemeente Dantumadiel in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen.

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Er bestaan geen wettelijke normen voor de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen. Gemeente Dantumadiel hanteert onderstaande waarderingstabel en heeft ervoor gekozen te volstaan met een 'voldoende' weerstandsvermogen.

Ratiowaarde	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
< 0,8	Onvoldoende

Uitgaande van deze waarderingstabel betekent dit voor de gemeente Dantumadiel bij de stand van de algemene reserve ultimo 2018 op basis van verplichtingen € 7,1 miljoen een ratiowaarde van 1,8. Het weerstandsvermogen is dus ruim voldoende.

Risico's die de normale bedrijfsvoering overstijgen

Het betreft risico's die samenhangen met de kleine kans dat zich calamiteiten kunnen voordoen als bodemverzakkingen, natuurrampen, frauduleuze handelingen (van ambtenaren en/of bestuurders) etc. De belangrijkste kenmerken van deze categorie risico's zijn de onvoorspelbaarheid en de onmeetbaarheid. De onvoorspelbaarheid heeft dan betrekking op de vraag of het zich ooit zal voordoen en waar het zich zal voordoen. De onmeetbaarheid betreft het niet vooraf kunnen voorzien van de omvang van de schade die een dergelijke calamiteit met zich mee zal brengen en de eventuele aanwezigheid van nog overige risicodragers. Het is vrijwel ondoenlijk om risico's die de normale bedrijfsvoering overstijgen financieel te overzien c.q. af te dekken. Indien dergelijke risico's zich zouden voordoen, zullen noodzakelijkerwijs eenmalige middelen moeten worden vrijgemaakt.

Stille reserves

Het bestaan van verschillen tussen de waarde van activa in de boeken en de werkelijke waarde ervan leidt tot het bestaan van stille reserves.

Deze stille reserves kunnen bijvoorbeeld optreden indien onze deelnemingen (aandelen en effecten) een hogere waarde hebben dan waarvoor zij op de balans staan. Dat is mogelijk doordat de deelnemingen conform bepalingen van de BBV op de balans worden gewaardeerd tegen hun aankoopwaarde, terwijl de werkelijke waarde hoger kan zijn. De stille reserves zijn opgenomen als pro memorie post, omdat de waarde van de deelnemingen moeilijk te bepalen valt. Zij kennen geen beursnotering. De gemeente Dantumadiel heeft onder andere aandelen in Kabel Noord en in de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Van de laatste aandelen is de intrinsieke waarde hoger dan de boekwaarde. Het betreft echter aandelen die beperkt verhandelbaar zijn, de aandelen BNG mogen namelijk niet verkocht worden aan private partijen.

Een andere oorzaak voor stille reserves kunnen gronden zijn die voor een boekwaarde op de balans staan die lager is dan hun marktwaarde. Feitelijk is dat bij onze gemeente het geval voor een redelijk aantal gronden. Het beleid van onze gemeente is om gemeentelijke gronden die niet bestemd zijn voor (toekomstige) grondexploitatie gefaseerd af te stoten. Daarmee zal deze oorzaak voor het bestaan van stille reserves verder in belang afnemen.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente.

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	36%	56%	52%	47%	42%	36%
Netto schuldquote	38%	59%	54%	49%	44%	38%

De netto schuldquote stijgt opvallend in 2019. Dit laat zich verklaren doordat we meer moeten lenen voor alle lopende investeringen. Dat de schuldquote in latere jaren daalt komt doordat we in de komende jaren minder hoeven te herfinancieren. Lagere herfinanciering wordt mogelijk door de geraamde meerjarige begrotingsoverschotten vanaf 2019.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Solvabiliteit	28%	21%	20%	21%	23%	25%

Harde normen voor de waarde die de solvabiliteit zou moeten hebben, zijn er niet. Zeker niet voor gemeenten. Veel van de activa van de gemeente zijn immers niet verhandelbaar.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Grondexploitatie	7%	6%	7%	6%	-1%	-2%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Structurele begrotingsruimte	0%	0%	0,6%	0,6%	1,5%	1,8%

Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale lasten woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijke gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde t-1	93%	94%	100%	100%	100%	100%

Het betekent dat de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Dantumadiel gelijk is aan het landelijk gemiddelde.